प्रदेश राजपत्र

लुम्बिनी प्रदेश सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४) मुकामः बुटवल, पुस १० गते, २०७७ साल (अतिरिक्ताङ्क १५

भाग १

प्रदेश सरकार

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको सूचना

नेपालको संविधान बमोजिम लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्वत् २०७७ सालको ऐन नं. १०

बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावनाः बजारमा हुने क्रियाकलापहरुको नियमन तथा अवाञ्छित गतिविधीहरुको नियन्त्रण गरी बजार संरक्षणको सुनिश्चितताद्वारा प्रदेश भित्रको व्यापार प्रवर्द्धन गर्न र स्वच्छ प्रतिस्पर्धा मार्फत उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा उपलब्ध गराई सर्वसाधारणको सुस्वास्थ्य, आर्थिक हित तथा सदाचार कायम राख्न कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले,

प्रदेश नं. ५ को प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद-१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम "बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन ऐन, २०७७" रहेको छ ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "**अदालत**" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको अदालतको वाणिज्य इजलास सम्झनु पर्छ ।

(ख) "**अध्यक्ष**" भन्नाले परिषद्को अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।

(ग) "**अनुगमन अधिकृत**" भन्नाले दफा १६ बमोजिमको बजार अनुगमन अधिकृत सम्झनु पर्छ ।

(घ) "**अनुगमन समिति**" भन्नाले दफा १२ बमोजिमको प्रदेश बजार अनुगमन समिति सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "**कालो बजार**" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम कालो बजारको कसुर मानिने कार्य सम्झनु पर्छ ।

(च) "**तोकिएको**" वा "**तोकिए बमोजिम**" भन्नाले यस ऐन र ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ ।

(छ) "**नाफाखोरी**" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम नाफाखोरीको कसुर मानिने कार्य सम्झनु पर्छ।

(ज) "**निर्देशक**" भन्नाले प्रदेश सरकारको उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालयको निर्देशकलाई सम्झनु पर्छ ।

(झ) "**निर्देशनालय**" भन्नाले प्रदेश सरकारको उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "**परिषद्**" भन्नाले दफा ९ बमोजिमको बजार नियन्त्रण तथा प्रतिस्पर्धा प्रबर्द्धन परिषद् सम्झनु पर्छ ।

(ट) "**प्रतिष्ठान**" भन्नाले वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने कुनै फर्म, कम्पनी वा सङ्गठित संस्था सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्तो फर्म, कम्पनी वा संस्थाको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष नियन्त्रणमा रहेका सहायक कम्पनी वा सोसँग आबद्ध फर्म, कम्पनी वा संस्था समेतलाई जनाउँछ ।

(ठ) "**बिक्रि मूल्य**" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवाको बिक्रि वा वितरण गरे वापत प्राप्त हुने मूल्य वा कुनै प्रकारको भाडा, बीमा, शुल्क, व्याजदर, विनिमय दर, प्रिमियम वा यस्तै अन्य कुनै प्रकारको रकम सम्झनु पर्छ ।

(ड) "**मदिरा**" भन्नाले अन्न, फलफूल वा अन्य कुनै स्टार्चयुक्त वस्तुलाई जीव रासायनिक प्रक्रियाद्वारा कुहाई वा अन्य कुनै तरीकाबाट तयार पारिएको अलकोहलयुक्त पदार्थ सम्झनु पर्छ र सो शब्दले रक्सी, जाँड, छयाङ, व्हिस्की, रम, जीन, ब्राण्डी, भोड्का, बियर, वाइन, सेरी, सेम्पेन, साइडर, पेरी, मिड, माल्टन, औद्योगिक अल्कोहल, रेक्टिफाइड स्प्रिट, माल्ट स्प्रिट, साइलेण्ट स्प्रिट, डिनेचर्ड स्प्रिट र हेड्स स्प्रिट समेतलाई जनाउँछ ।

(ढ) "**मन्त्रालय**" भन्नाले प्रदेश सरकारको वाणिज्य तथा आपूर्ति मामिला हेर्ने मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(ण) "**विज्ञापन**" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवाको बजार प्रवर्द्धन वा प्रचार प्रसारको लागि सार्वजनिक रुपमा गराइएको जानकारी सम्झनु पर्छ ।

(त) "**सदस्य**" भन्नाले परिषद्को सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले परिषद्को अध्यक्ष तथा सदस्य-सचिव समेतलाई जनाउँछ ।

(थ) "**सम्झौता**" भन्नाले दुई वा दुईभन्दा बढी व्यक्ति वा प्रतिष्ठानबीच कुनै काम गर्न वा नगर्न लिखित वा मौखिक रुपमा वा आचरणबाट गरेको प्रचलित कानून बमोजिम कार्यान्वयन गर्न सकिने वा नसकिने करार, सम्झौता, बन्दोबस्त वा समझदारी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले त्यस्ता व्यक्ति वा प्रतिष्ठान बीच भएको निर्णय वा सिफारिस समेतलाई जनाउँछ ।

(द) "**सार्वजनिक स्थल**" भन्नाले राज्य तथा सरकारी निकाय, संस्था वा कार्यालय, शिक्षण संस्था, पुस्तकालय, तालिम तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी संस्था, विमानस्थल, वायु सेवा तथा सार्वजनिक सवारीका साधन, बालकल्याण गृह, शिशु स्याहार केन्द्र, बृद्धा आश्रम, अनाथालय, बाल उद्यान तथा क्लव, सार्वजनिक शौचालय, उद्योग तथा कलकारखानाका कार्यस्थल, चलचित्र घर, सांस्कृतिक केन्द्र तथा नाट्यशाला, होटल, मोटल, रिसोर्ट, रेष्टुरेण्ट, बार, भोजनालय, चमेनागृह, लज, छात्र वा छात्रावास तथा अतिथिगृह, रङ्गशाला, कभर्डहल, शारीरिक सुगठन व्यायाम केन्द्र, पौडी पोखरी तथा पुल हाउस, डिपार्टमेण्टल स्टोर तथा मिनी मार्केट, धर्मशाला तथा धार्मिक स्थल, सार्वजनिक सवारीका प्रतिक्षालय तथा टिकट काउण्टर लगायत त्यस्तै प्रकृतिका अन्य सार्वजनिक स्थललाई जनाउँछ ।

(ध) "**सुर्तीजन्य पदार्थ**" भन्नाले धुम्रपान वा सुर्ती सेवनको निमित्त बनाइएको वा उत्पादन गरिएको चुरोट, बिँडी, सिगार, तमाखु, सुल्फा, कक्कड, कच्चा सुर्ती, खैनी, गुट्खा, सुर्ती वा यस्तै प्रकारका अन्य सुर्तीजन्य पदार्थ सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

बजार नियमन सम्बन्धी व्यवस्था

३. **वस्तु वा सेवाको नियमनः** (१) प्रदेश सरकारले नियमित रुपमा वस्तु वा सेवाको आपूर्तिको सुनिश्चितता गर्न तथा स्वच्छ प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन गर्न बजारमा हुने क्रियाकलापहरुको नियमन तथा अवाञ्छित गतिविधीहरुको नियन्त्रण गर्नेछ ।

(२) प्रचलित कानून बमोजिम आपूर्ति व्यवस्था नियमित गर्न वस्तु तथा सेवाको मूल्य एवम् गुणस्तर नियन्त्रण गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक नीतिगत र संस्थागत व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम नियमन गर्दा मन्त्रालयले देहायका काम गर्न, गराउन सक्नेछ :-

(क) वस्तु वा सेवाको गुणस्तर, मूल्य निर्धारण र आपूर्ति व्यवस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून र नीति कार्यान्वयन,

(ख) एकाधिकार वा अनुचित व्यापारिक क्रियाकलापको रोकथाम र नियन्त्रण गर्ने वा त्यस सम्बन्धमा कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयन,

(ग) प्रदेश भित्र खपत हुने वस्तु वा सेवाको माग र आपूर्ति स्थितिको निरन्तर विश्लेषण तथा समीक्षा गरी स्वच्छ बजारको सुनिश्चितता,

(घ) वस्तु वा सेवाका उत्पादक, बिक्रेता वा वितरकले अवाञ्छित तरिकाले गरेको मूल्य निर्धारण वा वृद्धिलाई रोक्न र नियन्त्रण गर्न आवश्यक व्यवस्था,

(ङ) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएका व्यापारिक प्रतिष्ठान मार्फत हुने आपूर्ति व्यवस्थाको अनुगमन र सहजीकरण,

(च) कुनै विशेष परिस्थितिमा वा कुनै ठाउँ विशेषमा तोकिएको अवधिका लागि वस्तुको अधिकतम र न्यूनतम मौज्दातको परिमाण निर्धारण,

(४) वस्तु वा सेवाको नियमित आपूर्ति र स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको सुनिश्चितता गर्न निर्देशनालयले देहायका काम गर्न, गराउन सक्नेछः-

(क) कुनै वस्तु वा सेवाको सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको मापदण्ड पुरा गरे, नगरेको अनुगमन,

(ख) कुनै वस्तु सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिमको लेवल लगाएको वा नलगाएको अनुगमन,

(ग) उपभोक्ता हितसम्बन्धी प्रचलित कानूनले निषेध गरेका कामहरु गरे, नगरेको अनुगमन,

(घ) प्रचलित कानून बमोजिम मूल्य निर्धारण गरी मूल्य सूची राखे, नराखेको अनुगमन,

(ङ) थोक वा खुद्रा व्यवसायलाई सामान्यतयाः मूल्यमा एकरुपता कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था,

(च) अनुपयुक्त तवरले अभाव सिर्जना गर्ने वा कालो बजारी गर्ने काम वा अनुचित व्यापारिक क्रियाकलापलाई नियन्त्रण गर्ने कार्य,

(छ) कुनै वस्तु वा सेवाको कृत्रिम अभाव हुन नदिन र आपूर्ति व्यवस्था नियमित गर्न सम्बन्धित निकायहरु सँगको समन्वय।

४. **मदिरा तथा मदिराजन्य पर्दाथको उत्पादन र बिक्री वितरणको नियमनः** (१) मदिराको उत्पादन, पैठारी तथा वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले सो कार्यका लागि प्रचलित कानून बमोजिम लिएको इजाजतपत्र आफ्नो कारोबार स्थलमा सबैले देख्ने गरी टाँस्नु पर्नेछ ।

(२) मदिरा बिक्री वितरणको इजाजतपत्र प्राप्त व्यक्तिले बिहान दश बजे देखि राती नौ बजे सम्म मात्र मदिरा बिक्री वितरण गर्नु पर्नेछ ।

(३) कसैले पनि इजाजतपत्र बिना वा इजाजतपत्रमा तोकिएको शर्त विपरीत हुने गरी मदिराको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण गर्न हुँदैन ।

(४) कसैले पनि प्लाष्टिकको बोतल वा पोका (पाउच) मा मदिरा राखी उत्पादन, पैठारी तथा विक्री वितरण गर्न हुँदैन ।

(५) अठार बर्ष उमेर पुरा नगरेको व्यक्तिलाई मदिरा बिक्री वितरण गर्न, गर्न लगाउन, सेवन गर्न दिन वा गराउन हुँदैन ।

(६) उपदफा (५) को प्रयोजनका लागि मदिरा किन्ने व्यक्तिको उमेर अठार वर्ष पुगेको छ भन्ने विषयमा बिक्रेतालाई कुनै आशंका भएमा बिक्रेताले निजको उमेर खुल्ने परिचयपत्र माग गर्न सक्नेछ र त्यसरी माग गरेमा क्रेताले आफ्नो उमेर खुल्ने परिचयपत्र देखाउनु पर्नेछ ।

(७) मदिरा बिक्री गर्ने इजाजत प्राप्त बार वा रेष्टुरेन्टले बेलुका पाँच बजे भन्दा अघि र राती दश बजे भन्दा पछि मदिराको खुद्रा बिक्री वितरण र कारोवार गर्न हुँदैन।

(८) कसैले पनि सार्वजनिक स्थलमा मदिराको बिक्री वितरण र कारोबार गर्न हुँदैन।

तर मदिराको बिक्री गर्ने इजाजत प्राप्त बार वा रेष्टुरेन्टलाई मदिराको बिक्री वितरण र कारोबारको लागि यो उपदफाको हकमा सार्वजनिक स्थल मानिने छैन ।

(९) यस दफा वा प्रचलित कानून बमोजिम मदिराको उत्पादन, पैठारी वा बिक्री वितरण भए नभएको सम्बन्धमा मन्त्रालय वा निर्देशनालयले अनुगमन गर्न, गराउन सक्नेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम अनुगमन गर्दा यस दफा विपरीत कुनै कार्य गर्ने कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई अनुगमन अधिकृतले पहिलो पटक चेतावनी स्वरुप उपयुक्त आदेश वा निर्देशन दिनेछ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम आदेश वा निर्देशनको पालना नगरी अटेर गरेमा वा दोस्रो पटक यस दफा विपरीत कार्य गरेमा त्यस्तो व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई निर्देशकले कसुरको गाम्भीर्यता हेरी एक लाखसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

(१२) स्थानीय तहले घरेलु प्रयोजनको लागि स्थानीय तहमा उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्ने मदिराको स्थानीय कानून द्वारा नियमन गर्न सक्नेछ ।

(१३) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरित मदिराको फुटकर बिक्री गर्न तथा निशुल्क वितरण गर्न वा उपहार दिन हुँदैन ।

५. **सुर्तीजन्य पर्दाथको उत्पादन र बिक्री वितरणको नियमनः** (१) सुर्तीजन्य पदार्थको उत्पादन र बिक्रेताले प्रचलित कानून बमोजिम सुर्तीजन्य पर्दाथको प्याकेट तथा ऱ्यापर्समा विवरण र चेतावनी युक्त सन्देश तथा चित्र उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(२) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरित सुर्तीजन्य पदार्थको विज्ञापन र प्रदर्शन गर्न हुँदैन ।

(३) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरित सुर्तीजन्य पर्दाथको फुटकर बिक्री गर्न तथा निशुल्क वितरण गर्न वा उपहार दिन हुँदैन ।

स्पष्टिकरणः यस उपदफाको प्रयोजनका लागि "फुटकर बिक्री" भन्नाले चुरोट, बिडी, सिगारको खिल्ली बिक्री गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।

(४) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरीत अठार वर्ष नपुगेका व्यक्ति र गर्भवती महिलालाई सुर्तीजन्य पदार्थ बिक्री वितरण गर्न, गर्न लगाउन वा निःशुल्क उपलब्ध गराउन हुँदैन ।

(५) कसैले पनि प्रचलित कानून विपरीत सुर्तीजन्य पदार्थको उत्पादन, बिक्री वितरण तथा प्रदर्शन गर्न, गराउन वा सेवन गर्न वा गर्न दिन हुँदैन ।

(६) यस दफा विपरीत काम गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई अनुगमन अधिकृतले पहिलो पटक चेतावनी स्वरुप उपयुक्त आदेश वा निर्देशन दिनेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको आदेश वा निर्देशन पालन नगरी दोस्रो पटक यस दफा विपरीतको कार्य गरेमा त्यस्तो व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई निर्देशकले कसुरको गाम्भीर्यता हेरी एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

६. **वस्तु वा सेवाको गुणस्तरः** (१) प्रचलित कानून बमोजिम कुनै वस्तुमा अन्तरनिहित कुनै पदार्थको गुणस्तर वा मापदण्ड निर्धारण भएको रहेनछ भने प्रदेश सरकारले त्यस्तो वस्तु वा सेवाको गुणस्तरको मापदण्ड निर्धारण गर्नेछ ।

(२) कुनै वस्तु वा सेवाको निर्धारण भए बमोजिमको गुणस्तर कायम भए नभएको सम्बन्धमा मन्त्रालय वा निर्देशनालयले अनुगमन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुगमन गर्दा निर्धारण भए बमोजिमको गुणस्तर कायम नभएको पाइएमा त्यस्तो वस्तु तथा सेवाको बिक्री वितरणमा मन्त्रालय वा निर्देशनालयले तत्काल रोक लगाउन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको काममा रोक लगाई वस्तु वा सेवाको गुणस्तर कायम गर्न निर्देशकले उपयुक्त आदेश दिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको आदेश पालना नभएमा निर्देशकले कसुरको गाम्भीर्यता हेरी एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

स्वच्छ प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन सम्बन्धी व्यवस्था

७. **प्रतिस्पर्धा विपरितको काम मानिनेः** देहायका काम कारवाहीलाई प्रतिस्पर्धा विपरितका वा प्रतिस्पर्धा सिमित गर्ने काम कारवाही मानिनेछः-

(क) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले प्रतिस्पर्धा सीमित वा नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यले त्यस्तै किसिमको वस्तु वा सेवा उत्पादन गर्ने अन्य कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानसँग एक्लै वा सामूहिक रुपमा प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रचलित कानून विपरितको कुनै सम्झौता गर्नु वा गराउनु,

(ख) प्रभुत्वशाली हैसियत भएको कुनै प्रतिष्ठानले आफूले वा आफ्ना सम्बद्ध निकाय मार्फत कुनै वस्तु वा सेवाको उत्पादन वा वितरण

गर्दा प्रतिस्पर्धा नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यले प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रचलित कानून विपरित त्यस्तो हैसियतको दुरुपयोग गर्नु वा गराउनु,

स्पस्टिकरणः यस दफाको प्रयोजनको लागि "प्रभुत्वशाली हैसियत" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले एक्लै वा समान प्रकृतिका वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने अन्य प्रतिष्ठान सँग आसपमा मिली त्यस्ता वस्तु वा सेवाको नेपाल राज्यभित्र वार्षिक उत्पादन वा वितरणको कम्तीमा चालीस प्रतिशत वा सो भन्दा बढी हिस्सा ओगटेको हैसियत वा त्यस्तो प्रतिष्ठानले एक्लै वा समान प्रकृतिका वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने अन्य व्यक्ति वा प्रतिष्ठानसँग मिली सम्बद्ध बजार प्रभाव पार्न सक्ने वा आफ्ना निर्णय एकपक्षिय रुपमा कार्यान्वयन गर्न सक्ने हैसियत सम्झनु पर्छ।

(ग) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने प्रतिष्ठानले एकाधिकार कायम गर्ने वा बजारमा नियन्त्रित व्यापारिक अभ्यास कायम गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून विपरित समान प्रकृतिको वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने अन्य प्रतिष्ठानसँग गाभिन, आपसमा मिल्न, एक्लै वा आफ्नो सहायक प्रतिष्ठानसँग मिली त्यस्तो प्रतिष्ठानको पचास प्रतिशत वा सो भन्दा बढी शेयर खरिद गर्न वा त्यस्तो प्रतिष्ठानको व्यवसाय कब्जा गरी ग्रहण (टेक ओभर) गर्नु,

(घ) कुनै निकायले सार्वजनिक रुपमा आह्वान गरेको बोलपत्रमा त्यस्तो बोलपत्र पेश गर्ने बोलपत्रदाताले प्रचलित कानून विपरित बोलपत्रमा अनियमितता गर्नु वा गराउनु,

(ङ) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले प्रचलित कानून विपरित त्यस्तो वस्तु वा सेवाको उत्पादन वा वितरण एकलौटी कारोबार (एक्सक्लुसिभ डिलिङ्ग) गर्नु वा गराउनु,

(च) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले प्रचलित कानून विपरित त्यस्तो वस्तु वा सेवाको उत्पादन वा वितरणको बजार सिमित (मार्केट रेस्ट्रिक्शन) गर्ने गरी कुनै कारोबार गर्नु वा गराउनु,

(छ) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले प्रचलित कानून विपरित बन्धनयुक्त बिक्री (टाइड सेलिङ्ग) को कारोबार गर्नु वा गराउनु,

(ज) कुनै वस्तु वा सेवा उत्पादन वा वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले प्रचलित कानून विपरित प्रतिस्पर्धालाई नियन्त्रण वा सीमित गर्ने उद्देश्यले भ्रमपूर्ण विज्ञापन गर्नु वा गराउनु ।

८. **स्वच्छ प्रतिस्पर्धा कायम गर्ने:** (१) मन्त्रालयले प्रचलित कानून बमोजिमको स्वच्छ प्रतिस्पर्धा विपरित वा प्रतिस्पर्धा सिमित गर्ने, गराउने कार्य भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्न, गराउन सक्नेछ ।

(२) मन्त्रालयले उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा स्वच्छ प्रतिस्पर्धा विपरित वा प्रतिस्पर्धा सिमित गर्ने, गराउने कार्य भएको पाएमा त्यस्तो कार्यमा तत्काल रोक लगाउन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको काममा रोक लगाई स्वच्छ प्रतिस्पर्धालाई प्रवर्द्धन गर्नका लागि मन्त्रालयले उपयुक्त आदेश दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको आदेश पालना नभएमा मन्त्रालयको सचिवले कसुरको गाम्भीर्यता हेरी पाँच लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-४

बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन परिषद्

९. **बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन परिषद्को गठनः** (१) बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन सम्बन्धमा नीति निर्माण गर्न तथा यस ऐन बमोजिम अन्य काम गर्नको लागि एक बजार नियमन तथा प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन परिषद् गठन हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको परिषद्मा देहाय बमोजिमका अध्यक्ष तथा सदस्यहरु रहनेछनः-

(क) मन्त्री, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय -अध्यक्ष
(ख) सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय - सदस्य
(ग) सचिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय - सदस्य
(घ) सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय - सदस्य
(ङ) सचिव, भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय - सदस्य
(च) सचिव, सामाजिक विकास मन्त्रालय - सदस्य
(छ) सचिव, भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय - सदस्य
(ज) प्रदेश स्तरका उद्योग, बाणिज्य सम्बन्धी महासंघ/संघको प्रतिनिधित्व गर्ने गरी मन्त्रालयबाट मनोनीत कम्तिमा दुई जना महिला सहित तीन जना - सदस्य
(झ) उपभोक्ता हितसँग सम्बन्धित संघ संस्थाको प्रतिनिधित्व गर्ने गरी मन्त्रालयबाट नियुक्त दुई जना महिला सहित तीन जना - सदस्य
(ञ) सचिव, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय-सदस्य सचिव - सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) को खण्ड (ज) र (झ) बमोजिम मनोनीत सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ र निज एक अवधिको लागि पुनः मनोनयन हुन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन विपरितको कुनै काम गरेमा वा परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार विपरित हुने गरी काम गरेमा मन्त्रालयले त्यस्तो सदस्यलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

(६) परिषद्का अध्यक्ष तथा सदस्यले प्रचलित कानून बमोजिमको बैठक भत्ता पाउनेछन्।

१०. **परिषद्को बैठकः** (१) परिषद्को बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ।

(२) परिषद्को बैठक वर्षमा कम्तीमा दुई पटक बस्नेछ र दुई बैठक बीचको अवधि छ महिना भन्दा बढी हुने छैन।

(३) परिषद्को सम्पूर्ण सदस्य सङ्ख्याको कम्तीमा पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा परिषद्को बैठकका लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ।

(४) परिषद्को अध्यक्षले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा सदस्यहरू मध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(५) बैठकमा आवश्यकता अनुसार विभिन्न क्षेत्र, समुदायका विज्ञहरुलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

(६) परिषद्को निर्णय परिषद्को सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।

(७) परिषद्को बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि परिषद् आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(८) मन्त्रालयले परिषद्को सचिवालयको रूपमा कार्य सम्पादन गर्नेछ।

११. **परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) आपूर्ति व्यवस्था र वस्तु वा सेवाको मूल्य तथा गुणस्तर निर्धारण सम्बन्धी विषयमा नीति निर्धारण गरी प्रदेश सरकार समक्ष पेश गर्ने,

(ख) बजार नियमन र प्रतिस्पर्धा प्रबर्द्धन सम्बन्धमा भइरहेका नीति तथा कानून संशोधन, परिमार्जन गर्न र नयाँ नीति बनाउनु पर्ने भए सो को तर्जुमा गर्ने सम्बन्धमा मन्त्रालयलाई आवश्यक सुझाव दिने,

(ग) वस्तु वा सेवाको सम्बन्धमा सुसूचित गराउन उपभोक्ताको हक, हित सम्बन्धी सूचना प्रचार प्रसार गर्ने, गराउने,

(घ) वस्तु वा सेवाको मूल्य, गुणस्तर, परिमाण, शुद्धता तथा अनुचित व्यापारिक क्रियाकलापका सम्बन्धमा सर्वसाधारणलाई सूचित गर्ने वा गराउने,

(ङ) स्वच्छ प्रतिस्पर्धाबाट पर्ने सकारात्मक प्रभाव र प्रतिस्पर्धा सिमित गर्दा पर्ने नकारात्मक असर सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने, गराउने,

(च) स्वच्छ प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धनमा देखिएका समस्या र तिनको समाधानमा सम्बन्धित निकायलाई सुझाव दिने,

(छ) स्वच्छ प्रतिस्पर्धा प्रबर्द्धन सम्बन्धमा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने,

(ज) उपभोक्ता अधिकारसँग सम्बन्धित संस्थासँग सहकार्य गर्न आवश्यक नीति तर्जुमा गर्ने,

(झ) उपभोक्ताको अधिकार संरक्षण तथा सम्वर्द्धन गर्न आवश्यकता अनुसार प्रदेश मन्त्रालय वा स्थानीय तहलाई निर्देशन दिने,

(ञ) तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने।

परिच्छेद-५

निरीक्षण र अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

१२. **प्रदेश बजार अनुगमन समितिः** (१) उपभोक्ताको हक, हित संरक्षणका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउन तथा वस्तु वा सेवाको आपूर्ति व्यवस्था, मूल्य, गुणस्तर, शुद्धता सम्बन्धी विषयमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्नको लागि देहाय बमोजिम प्रदेश बजार अनुगमन समिति गठन हुनेछः-

(क) स
चिव, उद्योग, पर्यटन, वन तथा
वातावरण मन्त्रालय - संयोजक

(ख) स
चिव (कानून), मुख्यमन्त्री तथा
मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय - सदस्य

(ग) स
चिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय - सदस्य

(घ) स
चिव, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय - सदस्य

(ङ) प्र
देश प्रहरी प्रमुख, प्रदेश प्रहरी कार्यालय प्रदेश नं ५ - सदस्य

(च) नि
र्देशक, उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता

हित सरक्षण निर्देशनालय - सदस्य

(छ) प्र

देश स्तरका उद्योग वाणिज्य संघ,
सँगठन मध्येबाट मन्त्रालयले मनोनयन
गरेका एक जना प्रतिनिधि - सदस्य

(ज) उ

पभोक्ता हक, हित तथा संरक्षणको क्षेत्रमा
कम्तिमा दुई वर्ष क्रियाशिल संघ संस्था मध्येबाट
मन्त्रालयले मनोनयन गर्ने कम्तीमा एक जना
महिला सहित दुई जना - सदस्य

(झ) म

न्त्रालयको सम्बन्धित महाशाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(२) प्रदेश बजार अनुगमन समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको प्रदेश बजार अनुगमन समितिले आवश्यकता अनुसार अनुगमन टोली वा उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

१३. **<u>अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः</u>** (१) प्रदेश बजार अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) उपभोक्ता हित संरक्षणको लागि आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गर्न मन्त्रालयलाई आवश्यक सुझाव दिने।

(ख) बजारमा देखिएका वस्तु वा सेवाको अभावको पहिचान गरी सर्वसुलभ बनाउन आवश्यक पहल गर्ने।

(ग) बजारमा वस्तु वा सेवाको आपूर्ति व्यवस्था, मूल्य, तौल, गुणस्तर, शुद्धता आदिका सम्बन्धमा अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गर्ने, गराउने।

(घ) अत्यावश्यक वस्तुहरुको माग र आपूर्तिको अवस्था विश्लेषण तथा प्रक्षेपण गर्ने, गराउने।

(ङ) कालो बजारी एकाधिकार (सिण्डिकेट), मिलेमतोपूर्ण मूल्य निर्धारण (कार्टेलिङ) तथा बजार प्रवेशमा अवरोध गर्ने जस्ता गैह्र प्रतिस्पर्धी क्रियाकलाप भए नभएको अनुगमन गर्ने, गराउने।

(च) उपभोक्ता हितका विषयमा सरकारी निकाय, व्यक्ति वा संस्थाबाट प्राप्त सूचना वा उजुरी उपर आवश्यक कारवाही गर्ने, गराउने ।

(छ) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबाट हुने बजार अनुगमन सम्बन्धी कारवाहीको समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने।

(ज) बजार अनुगमनको कार्य सञ्चालन विधि, अनुगमन टोली र उपभोक्ता संघ संस्थाको आचारसंहिता सिफारिस गर्ने।

(झ) बजार अनुगमन लाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्यक्रम तयार गर्ने।

(ञ) कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायलाई आवश्यक निर्देशन दिने।

(ट) उपभोक्ता सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने।

(ठ) आवश्यकता अनुसार अनुगमन टोली गठन गर्ने।

(ड) तोकिए बमोजिमका अन्य काम गर्ने।

(२) समितिले आफूमा निहित अधिकार प्रदेश सरकार अन्तर्गतका कुनै कार्यालय, पदाधिकारी, उपसमिति, बजार अनुगमन टोली तथा स्थानीय तहलाई समेत प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

१४. **अनुगमन टोली गठन गर्न सक्नेः** (१) यस ऐन बमोजिम अनुगमन समितिले नियमित रुपमा बजारको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न तोकिए बमोजिमको बजार अनुगमन टोली र अनुगमन सिमितिले आवश्यकता अनुसार वा विषयगत अनुगमन टोली वा संयुक्त अनुगमन टोली गठन गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको बजार अनुगमन टोलीले कुनै वस्तु वा सेवाको गुणस्तर, परिमाण, मूल्य निर्धारण प्रक्रिया लगायत वस्तु वा सेवासँग सम्बन्धित विभिन्न विषयका सम्बन्धमा जानकारी लिन वा सोधपुछ गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको बजार अनुगमन टोलीले उपदफा (२) बमोजिम जानकारी लिँदा वा सोधपुछको सिलसिलामा सम्बन्धित उत्पादक वा बिक्रेतासँग आवश्यक कागजात तथा प्रमाण माग गर्न सक्नेछ र त्यस्तो कागजात वा प्रमाण पेश गर्नु सम्बन्धित उत्पादक वा बिक्रेताको दायित्व हुनेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको बजार अनुगमन टोलीले यस ऐन बमोजिम अनुगमन अधिकृतलाई भएको सम्पूर्ण अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (१) बमोजिमको अनुगमन टोलीले बजार अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा तोकिए बमोजिमको बजार अनुगमन तथा निरीक्षण फारमको प्रयोग गर्नेछ।

१५. **जाँचबुझ वा निरीक्षण गर्न सक्नेः** (१) कसैले अनुचित व्यापारिक वा व्यवसायजन्य क्रियाकलाप गरिरहेको, बजारमा एकाधिकार कायम गरी वा अन्य कुनै तरिकाबाट वस्तु वा सेवाको मूल्य वा आपूर्ति व्यवस्थालाई प्रभावित पार्ने काम गरिरहेको, कमसल वस्तुको उत्पादन वा बिक्री वितरण गरिरहेको, यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत काम, कारवाही गरिरहेको छ भन्ने विश्वास हुने मनासिब कारण भएमा वा त्यस्ता कुराका सम्बन्धमा कुनै सञ्चार माध्यम वा कुनै उजूर मार्फत वा कुनै निगरानी गर्ने निकाय मार्फत सूचना आएमा मन्त्रालयले सो सम्बन्धमा तत्काल आवश्यक जाँचबुझ वा निरीक्षण गर्न, गराउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण वा जाँचबुझ गर्ने सम्बन्धमा मन्त्रालयले तत्काल अनुगमनटोली गठन गर्न वा यस ऐन बमोजिम गठन भएको कुनै अनुगमन टोली वा अनुगमन अधिकृतलाई सो काम गर्न तोक्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम जाँचबुझ वा निरीक्षणबाट दोषी देखिएका उत्पादक, डिलर, एजेण्ट, बिक्रेता, व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई यस ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम गठन भएको टोलीले अनुगमन वा जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो कार्य प्रचलित कानून बमोजिमको कसुर भएको देखिएमा जाँचबुझ वा अनुगमन गरिएको फाइल साथ आवश्यक कारवाहीका लागि मन्त्रालय मार्फत सम्बन्धित निकायमा पठाउनु पर्नेछ र त्यस्तो निकायले पनि सो सम्बन्धमा भएको काम कारवाहीको जानकारी मन्त्रालयलाई दिनु पर्नेछ।

१६. **बजार अनुगमन अधिकृत नियुक्त गर्न वा तोक्न सक्नेः** (१) बजार तथा आपूर्ति व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाई उपभोक्तालाई उचित मूल्यमा गुणस्तरयुक्त वस्तु वा सेवा सरल एवं सहज रूपमा उपलब्ध गराउने कार्यको अनुगमन गर्न निर्देशनालयले तोकिए बमोजिम अनुगमन अधिकृत नियुक्त गर्न वा अनुगमन अधिकृतको रूपमा काम गर्न प्रदेश सरकारको कुनै अधिकृत कर्मचारीलाई तोक्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अनुगमन अधिकृतले यस ऐन बमोजिम अनुगमन अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार प्रयोग गर्नेछ।

१७. **अनुगमन अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकारः** (१) कुनै ठाउँमा असुरक्षित, प्रतिकूल असरयुक्त वा गुणस्तरहीन वस्तुको उत्पादन वा बिक्री वितरण भइरहेको वा सेवा प्रदान गरेको वा यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत कुनै काम कारवाही भइरहेको छ भन्ने विश्वास हुने मनासिब कारण भएमा अनुगमन अधिकृतले त्यस्तो ठाउँमा आवश्यकता अनुसार जुनसुकै बखत प्रवेश गरी निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बजार निरीक्षण वा जाँचबुझ गर्ने प्रयोजनको लागि तोकिए बमोजिमको बजार अनुगमन तथा निरीक्षण फारमको प्रयोग गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासीका क्रममा वस्तुको उत्पादक, पैठारीकर्ता, ढुवानीकर्ता, सञ्चयकर्ता, बिक्रेता, सेवा प्रदायक वा सम्बन्धित अन्य व्यक्ति वा प्रतिष्ठानसँग आवश्यक विवरण वा जानकारी माग गर्न वा बयान लिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्दा असुरक्षित, असरयुक्त वा गुणस्तर नभएको वस्तुको उत्पादन वा बिक्री वितरण भइरहेको वा सेवा प्रदान गरेको वा यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत काम कारवाही भइरहेको देखिएमा अनुगमन अधिकृतले त्यस्तो वस्तुको तोकिए बमोजिम नमुना लिई तोकिएको अवधिको लागि त्यस्तो वस्तुको उत्पादन वा बिक्री वितरण गर्न वा सेवा प्रदान गर्न रोक लगाई तत्काल दश हजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ।

(५) अनुगमन अधिकृतले निरीक्षण वा जाँचबुझको सिलसिलामा उत्पादक वा बिक्रेतालाई तत्काल कुनै आदेश दिन उपयुक्त देखिएमा त्यस्तो आदेश दिन वा उपयुक्त ठानेको अन्य कार्य गर्न निर्देशन दिन सक्नेछ।

(६) उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन अधिकृतले गरेको काम कारवाही सम्बन्धी प्रतिवेदन सात दिनभित्र निर्देशनालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको प्रतिवेदनमा उपदफा (४) बमोजिम गरिएको जरिवाना र उपदफा (५) बमोजिमको आदेशको विवरण समेत उल्लेख गरी प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ।

(८) अनुगमन अधिकृतले निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्दा कुनै उत्पादक, बिक्रेता विरुद्ध कुनै कानूनी कारवाही हुनुपर्ने देखेमा सो को कारण सहित त्यसको विवरण समेत प्रतिवेदनमा उल्लेख गरी निर्देशनालय वा आवश्यकता अनुसार मन्त्रालय मार्फत अन्य सम्बन्धित निकायमा पठाउन सक्नेछ।

(९) अनुगमन अधिकृतले निरीक्षण, जाँचबुझ वा खानतलासी गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(१०) अनुगमन अधिकृतको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा अनुगमन अधिकृतले दिएको प्रतिवेदन कार्यान्वयन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१८. **वस्तुको परीक्षणः** (१) अनुगमनको क्रममा दफा १७ को उपदफा (४) बमोजिम परीक्षणको लागि लिएका वस्तुको नमुना तुरुन्त सडी, गली जाने वस्तु भए तत्काल र अन्य वस्तु भए त्यस्तो नमुना लिएको मितिले चौबीस घण्टाभित्र परिक्षणका लागि प्रचलित कानून बमोजिम मान्यता प्राप्त प्रयोगशालामा तोकिए बमोजिम पठाउनु पर्नेछ।

(२) अनुगमन अधिकृतले नमुना परीक्षण गराउन उपदफा (१) बमोजिमको प्रयोगशालामा पठाउँदा संङ्केत नम्बर दिई पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रयोगशालामा वस्तु परीक्षण गर्दा झुठा प्रतिवेदन दिएमा वा लापरवाही गरेको पाइएमा त्यस्तो कर्मचारीलाई प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारवाही हुनेछ।

१९. **कमसल वस्तु जफत हुने वा नष्ट गरिनेः** (१) दफा १८ बमोजिम परीक्षणको लागि पठाइएको वस्तुको नमूना प्रयोगशालामा परीक्षण हुँदा त्यस्तो वस्तु तोकिएको मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तरयुक्त नभएको ठहरिएमा त्यस्तो वस्तु जफत गरिनेछ र आवश्यकता अनुसार त्यस्तो वस्तु तोकिए बमोजिम नष्ट गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वस्तु जफत गरी नष्ट गरिएकोमा त्यस्तो वस्तु जफत वा नष्ट गर्दाको खर्च सम्बन्धित उत्पादक, पैठारीकर्ता वा बिक्रेताले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद- ६

विविध

२०. **उजूरी दिन सक्नेः** (१) कुनै वस्तु वा सेवाको उत्पादन वा बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले उपभोक्ता हित विरुद्ध वा यस ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको कुनै नियम विपरीत कुनै काम कारवाही गरेको कुराको जानकारी पाउने जुनसुकै व्यक्तिले आफूसँग भएको जानकारी वा सबुद् प्रमाण सहित मन्त्रालय, अनुगमन समिति, निर्देशनालय, अनुगमन अधिकृत, सम्बन्धित स्थानीय तह वा मन्त्रालयले तोकेको जिल्लास्थित कार्यालय समक्ष लिखित वा मौखिक वा विद्युतीय माध्यमबाट समेत उजूरी दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उजूरी दिने व्यक्तिले आफ्नो नाम गोप्य राख्न चाहेमा त्यस्तो व्यक्तिको नाम गोप्य राख्नु पर्नेछ।

(३) उजूरी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२१. **आकस्मिक निरीक्षण गर्न सक्नेः** (१) निर्देशनालयले उपभोक्ताको हक, हित संरक्षणको लागि बजारको नियमित र आकस्मिक निरीक्षण गर्न, गराउन सक्नेछ।

(२) आकस्मिक निरीक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२२. **सूचना चुहाउनेलाई कारवाहीः** (१) दफा २१ बमोजिम हुने आकस्मिक निरीक्षण वा नियमित रूपमा हुने अनुगमनको सूचना त्यस्तो निरीक्षण वा अनुगमन नहुँदै चुहावट गर्ने राष्ट्रसेवकलाई विभागीय कारवाही हुनेछ।

(२) दफा २१ बमोजिमको कार्यमा संलग्न गराइएका व्यवसायिक संघ संस्था वा उपभोक्ता संघ संस्थाबाट वा अन्य व्यक्तिबाट सूचना चुहावट भएमा त्यस्तो व्यक्ति वा प्रतिनिधि लाई निर्देशनालयको निर्देशकले प्रचलित कानून बमोजिम जरिवाना गर्नेछ र त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थालाई तीन वर्षसम्म कालो सूचीमा राखिनेछ ।

२३. **चेतावनी युक्त आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेः** (१) यस ऐन बमोजिम नियुक्त वा तोकिएको अनुगमन अधिकृतले अनुगमन, जाँचबुझ वा निरीक्षण गर्दा यो ऐन विपरीत कार्य भएको पाएमा त्यस्तो कार्य नगर्न चेतावनी युक्त आदेश वा निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको आदेश उल्लंघन गर्ने व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई निर्देशकले एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२४. **जरिवाना गर्न सक्नेः** यस ऐन बमोजिम अनुगमन गर्दा अनुगमन टोली वा अनुगमन अधिकृतले दिएको प्रतिवेदन हेर्दा कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानले पटक-पटक यो ऐनको गंभीर उल्लंघन गरेको देखिएमा निर्देशकले त्यस्तो व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई कसुरको गाम्भीर्यता हेरी एक लाख रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२५. **पुनरावेदनः** (१) यस ऐन बमोजिम दिएको आदेश उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले तीस दिन भित्र एक तह माथिको अधिकारी समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम अनुगमन अधिकृतले गरेको जरिवाना उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले सम्बन्धित जिल्ला अदालत समक्ष तीस दिन भित्र पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

(३) निर्देशक तथा मन्त्रालयको सचिवले गरेको जरिवाना उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले अदालत समक्ष तीस दिन भित्र पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

२६. **सहयोग गर्न पर्नेः** यो ऐन बमोजिम अनुगमन, जाँचबुझ वा निरीक्षणको कार्य गर्दा स्थानीय प्रशासन, प्रहरी, स्थानीय तह वा अन्य सरकारी र सरोकारवाला निकायले अनुगमन टोली वा अनुगमन अधिकृतलाई आवश्यक सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

२७. **प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न बाधा नपर्नेः** यस ऐन बमोजिमको कसुरमा कुनै व्यक्ति वा प्रतिष्ठानलाई जरिवाना गरिएको भएतापनि प्रचलित कानून बमोजिम कसुर ठहरिने कामका सम्बन्धमा त्यस्तो कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन वा कारवाही गर्न यस ऐनले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

२८. **जफत गर्न सक्नेः** अनुगमन, निरीक्षण वा जाँचबुझको क्रममा प्रचलित कानून बमोजिम अवैध वस्तु वा मालसामान फेला परेमा अनुगमन अधिकृतले प्रचलित कानून बमोजिमको रित पुऱ्याई जफत गर्न सक्नेछ ।

२९. **असल नियतले गरेको कामको बचाउः** परिषद, अनुगमन समिति, निर्देशनालय, अनुगमन टोलीको सदस्य वा कर्मचारी र अनुगमन अधिकृतले यो ऐन वा यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा असल नियतले गरेको काम कारवाही प्रति निज व्यक्तिगत रुपले जवाफदेही हुने छैन ।

३०. **नियम बनाउन सक्नेः** यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न प्रदेश सरकारले आवश्यक नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

३१. **निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड बनाउन सक्नेः** यो ऐन र नियमावली कार्यान्वयन गर्न मन्त्रालयले आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

प्रमाणीकरण मितिः २०७७/०९/१०

आज्ञाले,
राजेन्द्र थापा
प्रदेश सरकारको सचिव

प्रकाशनः लुम्बिनी प्रदेश, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय